

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ННІ неперервної освіти і туризму
Кафедра публічного управління та менеджменту інноваційної діяльності**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

**Директор ННІ неперервної освіти і
туризму**

М.М. Кулаєць

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри публічного управління
та менеджменту інноваційної діяльності
Протокол № 9 від “30” червня 2020 р.
Завідувач кафедри
Витвицька О.Д., д.е.н., професор

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“АГРАРНА ПОЛІТИКА”**

Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"

спеціальність 073 «Менеджмент» освітньо-професійна програма «Управління
інноваційною діяльністю»

Розробник: к.е.н., доцент Янчевський Р.В.

КИЇВ-2020

Опис дисципліни

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Галузь знань	07 " Управління та адміністрування "	
Напрямок підготовки	07 " Управління та адміністрування "	
Спеціальність	073 «Менеджмент» освітньо-професійна програма «Управління інноваційною діяльністю»	
Освітній ступінь	магістр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна	
Загальна кількість годин	_____120_____	
Кількість кредитів ECTS	_____4_____	
Кількість змістових модулів	_____2_____	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	_____ - _____ (назва)	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	_____1_____	_____1_____
Семестр	_____1_____	_____1_____
Лекційні заняття	15 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	15 год.	8 год.
Лабораторні заняття	_____ - _____ год.	_____ - _____ год.
Самостійна робота	120 год.	162 год.
Індивідуальні завдання	_____ год.	_____ - _____ год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	_____2_____ год. _____2_____ год.	

2. Мета і завдання дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни “Аграрна політика” сприятиме підвищенню рівня загальноекономічної підготовки фахівців, формуванню у них навичок науково-аналітичного опрацювання проблем аграрного сектору з позиції загальнодержавних інтересів та інтересів сільськогосподарських виробників, дає можливість опанувати теоретичні підходи до розробки та реалізації комплексу заходів щодо регулювання і підтримки аграрного сектору, з іншого – дає підстави осмислити і оцінити практичні дії державних структур на конкретному історичному етапі життя країни.

Формування ринкового середовища в аграрному секторі вимагає підготовки фахівців з широким економічним світоглядом, які могли б оперативнo вирішувати основні проблеми агропромислового виробництва на засадах ринкових відносин. Разом з тим у перехідній

економіці України зростає роль державного регулювання сільськогосподарського виробництва та агробізнесу загалом, що проявляється в аграрній політиці держави. Саме тому для підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі агропромислового комплексу необхідно надати їм повне розуміння аграрної політики, сформувавши сучасні та глибокі знання щодо теоретичних підходів до її формування та практичних аспектів здійснення.

Мета дисципліни: – оволодіння теоретичними та методологічними основами формування та реалізації аграрної політики держави, вміннями оцінювати її ефективність та обґрунтовувати вибір тих чи інших заходів державного регулювання.

Основні завдання дисципліни:

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- оволодіти базовими знаннями щодо економічної сутності, характеру і головних компонентів аграрної політики;
- аналізувати ефективність діяльності органів та інститутів аграрної політики, використовуючи різні ринково-політичні інструменти;
- оцінювати окремі заходи фінансово-кредитної, податкової, цінової політики в аграрному секторі, а також аграрно-соціальної та аграрно-екологічної політиці держави;
- розуміти особливості формування аграрної політики у країнах із різним рівнем соціально-економічного розвитку, характеризувати аграрну політику окремих країн та блоків.

***Вимоги до знань та вмінь, засвоєних слухачами
в результаті вивчення дисципліни***

Студент повинен знати:

- економічну сутність, характер і головні компоненти аграрної політики та умови її реалізації;
- механізми формування національних та світових агропродовольчих ринків, вплив аграрної політики на міжнародну торгівлю та продовольчу безпеку країни;
- інструменти регулювання ринків агропродовольчої продукції та економічні наслідки їх застосування;
- основні підходи до оцінювання рівня державної підтримки аграрного сектору;
- засади аграрно-екологічної, аграрно-соціальної політики, їх сучасні аспекти і проблеми реалізації;
- основні етапи розвитку аграрної політики в Україні та основні напрями сучасної аграрної політики держави;
- сучасний стан процесу реформування економічних відносин в АПК України, характерні риси бюджетної, податкової, фінансово-кредитної та цінової політики;
- особливості формування окремих агропродовольчих ринків в Україні з позиції попиту і пропозиції, інструменти державного регулювання внутрішнього ринку та зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією;
- особливості формування аграрної політики у країнах з різним рівнем економічного розвитку, основні складові аграрної політики окремих зарубіжних країн.

Студент повинен вміти:

- формувати мету та систему цілей аграрної політики держави;
- аналізувати наслідки використання окремих інструментів регулювання внутрішнього агропродовольчого ринку та зовнішньої торгівлі з точки зору їх впливу на виробників, споживачів та державний бюджет;
- визначати рівень захисту аграрного сектору із використанням загальноприйнятої світовою спільнотою методології;
- оцінювати міжнародну конкурентоспроможність вітчизняного сільськогосподарського виробництва;

- визначати основні показники продовольчої безпеки держави та фактори, що на неї впливають;
- аналізувати ефективність окремих заходів бюджетної, податкової, фінансово-кредитної та ринкової політики держави;
- обґрунтовувати пріоритети державної структурної, соціальної та екологічної політики.

Набуття компетентностей:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу явищ та процесів в управлінні інноваціями; здатність до аналізу сучасних напрямів, трендів розвитку галузей н/г, синтезу нових ідей та їх впровадження.

Здатність застосовувати інформаційні і комунікаційні технології для пошуку та аналізу науково-технічної інформації, організації наукових досліджень; здатність формувати систему критеріїв інноваційної продукції.

1. Програма та структура навчальної дисципліни для:

– повного терміну денної і заочної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	ти ж ні	у сь ого	у тому числі					у сь го	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовний модуль 1. Теоретичні засади аграрної політики держави													
Тема 1: «Причини державного регулювання сільськогосподарського виробництва, суть та цілі аграрної політики держави»	-	13	2	2	-	-	9	12,5	1	0,5	-	-	11
Тема 2: «Економічні наслідки застосування окремих інструментів регулювання вітчизняного аграрного сектору – методика аналізу рівня добробуту суспільства (Welfare analysis)»	-	13	2	2	-	-	9	12,5	1	0,5	-	-	11
Тема 3: «Інструменти регулювання зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією»		11	1	1			9	12	0,5	0,5			11

Тема 4: “ Основні підходи до оцінки рівня державної підтримки аграрного сектору. Регулювання світової агропродовольчої системи в рамках СОТ		11	1	1			9	11	0,5	0,5			10
Тема 5 : Аграрна політика окремих іноземних країн та їх блоків: САП ЄС, державна підтримка сільськогосподарського виробника США і Канади та ін. країн.		13	2	2			9	13	1	1			11
Разом за змістовим модулем 1	-		8	8	-	-	45	61	4	3		-	54
Змістовний модуль 2. Особливості формування та основні напрями аграрної політики України													
Тема 6. Еволюція державної підтримки аграрного сектору та основні напрями сучасної аграрної політики України	-	16	2	2	-	-	12	15	1	1	-	-	13
Тема 7. Особливості аграрної реформи в Україні та основні чинники, що на неї впливають	-	15	2	2	-	-	11	15	1	1	-	-	13
Тема 8. Регулювання основних аграрних ринків в Україні		13	1	1			11	14,5	1	0,5			13
Тема 9. Зовнішньоекономічні чинники аграрної політики України		13	1	1			11	14,5	1	0,5			13
Разом за змістовим модулем 2			6	6	-	-	45	59	4	3		-	52
Усього годин	120		15	15	-	-	90	120	8	6		-	106

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Теоретичні засади аграрної політики держави

Завдання модулю:

Студенти повинні:

- розуміти причини державного втручання в діяльність аграрного сектору та можливості державного регулювання галузі;
- вміти визначати економічні наслідки застосування основних заходів аграрної політики щодо регулювання внутрішнього агропродовольчого ринку та зовнішньої торгівлі продовольством згідно теорії welfare economics;
- розрізняти основні методологічні підходи до оцінки рівня державної підтримки аграрного сектору;
- знати загальні підходи до регулювання світової агропродовольчої системи в рамках СОТ
- розуміти причини виникнення та особливості національних систем підтримки сільського господарства в різних країнах;
- знати основні елементи аграрної політики розвинених країн та країн з перехідною економікою;
- вміти характеризувати програми підтримки сільськогосподарського виробництва окремих країн.

Тема 1.1. Причини державного регулювання сільськогосподарського виробництва, суть та цілі аграрної політики держави

Особливості сільськогосподарського виробництва, що зумовлюють необхідність державного регулювання галузі. Аграрна політика як складова економічної політики держави. Суть та принципи аграрної політики. Модель процесу формування аграрної політики. Групи інтересів в аграрній політиці. Система цілей аграрної політики держави.

Тема 1.2. Економічні наслідки застосування окремих інструментів регулювання вітчизняного аграрного сектору

Наслідки державного втручання в сільськогосподарське виробництво та завдання аналізу аграрної політики держави. Теоретичні основи аналізу рівня добробуту суспільства. Основні концепції прикладної економічної науки про добробут (welfare economics): концепція надлишку виробника (producer surplus) та концепція надлишку споживача (consumer surplus). Класифікація інструментів регулювання аграрного виробництва. Цінова політика на агропродовольчому ринку: завдання та основні інструменти. Державний адміністративний контроль за цінами: мінімальна ціна, максимально допустима ціна. Інструменти обмеження пропозиції сільськогосподарської продукції: виробнича квота, обмеження на використання сільськогосподарської землі. Інструменти щодо підвищення попиту на сільськогосподарську продукцію на внутрішньому ринку: державні закупівлі сільськогосподарської продукції, прямі цінові субсидії виробникам. Регулювання ринків виробничих ресурсів, що використовуються у сільськогосподарському виробництві.

Тема 1.3. Інструменти регулювання зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією

Роль торгівлі у розвитку сільськогосподарського виробництва. Базові теорії міжнародної торгівлі агропродовольчою продукцією. Основні показники міжнародної конкурентоспроможності країни на світовому агропродовольчому ринку. Суть та завдання зовнішньоторговельної політики держави в аграрному секторі, основні аргументи на користь протекціонізму у агропродовольчій торгівлі. Інструменти регулювання імпорту

агропродовольчої продукції: імпордне мито, квота на імпорт, вимоги щодо якості продукції. Інструменти регулювання експорту агропродовольчої продукції: експортне мито, експортна субсидія.

Тема 1.4. Основні підходи до оцінки рівня державної підтримки аграрного сектору. Регулювання світової агропродовольчої системи в рамках СОТ

Основні підходи до оцінки рівня державної підтримки аграрного сектору: номінальний та реальний рівень захисту внутрішнього продовольчого ринку, показники державної підтримки виробників та споживачів сільськогосподарської продукції за методологією Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), визначення рівня підтримки аграрного сектору відповідно до методології СОТ (сукупний вимір підтримки). Загальні підходи до регулювання агропродовольчої торгівлі в рамках Світової організації торгівлі (СОТ). Уругвайська угода про сільське господарство (УУСГ) СОТ. Вимоги щодо доступу до внутрішнього агропродовольчого ринку в УУСГ. Правила застосування експортних субсидій у рамках СОТ. Регулювання внутрішньої підтримки сільськогосподарського виробництва відповідно до УУСГ. Питання підтримки сільськогосподарського виробництва у поточному раунді переговорів у рамках СОТ.

Тема 1.5. Аграрна політика окремих іноземних країн та їх блоків

Історія виникнення та основні етапи реформування Спільної аграрної політики (САП) Європейського Союзу. Основні інструменти ринкової політики та підтримки цін сільськогосподарської продукції у ЄС. Політика щодо розвитку сільських територій. Аграрна політика в умовах розширення ЄС: реформа Фішлера. Сучасна аграрна політика США та її вплив на світовий аграрний ринок. Основні інструменти підтримки цін сільськогосподарської продукції та доходів виробників у США. Еволюція аграрної політики країн ЦСЄ. Загальні тенденції розвитку аграрної політики країн – експортерів агропродовольчої продукції.

Форма контролю засвоєння матеріалу: тестові завдання.

Перелік питань контролю знань студентів

1. Особливості сільськогосподарського виробництва, що зумовлюють необхідність державного регулювання галузі.
2. Проблема паритетності цін на сільськогосподарську продукцію та засоби виробництва.
3. Особливості попиту на сільськогосподарську продукцію як причина державного регулювання.
4. Особливості конкуренції в аграрному секторі.
5. Суть довгострокової аграрної (фермерської) проблеми.
6. Імобільність ресурсів у сільському господарстві.
7. Суть короткострокової аграрної (фермерської) проблеми.
8. Основні аргументи на користь аграрного протекціонізму.
9. Суть аграрної політики держави.
10. Групи інтересів в аграрній політиці.
11. Особливості підтримки сільськогосподарського виробництва у країнах з різним рівнем економічного розвитку.
12. Можливості державного регулювання аграрного виробництва.
13. Державна політика щодо регулювання аграрних ринків.
14. Система цілей аграрної політики держави.
15. Методика аналізу добробуту суспільства та її застосування при дослідженні наслідків окремих заходів аграрної політики держави.
16. Економічні наслідки встановлення максимально допустимої ціни на ринку.
17. Економічні наслідки встановлення мінімально допустимої ціни на ринку.
18. Класифікація заходів аграрної політики держави.
19. Виробничі квоти як захід аграрної політики держави.

20. Обмеження на використання сільськогосподарської землі як захід аграрної політики держави.
21. Прямі цінові субсидії виробникам.
22. Суть та призначення державних закупівель сільськогосподарської продукції.
23. Заходи, спрямовані на зниження витрат у сільськогосподарському виробництві.
24. Заходи аграрної політики, не спрямовані на підвищення рентабельності сільськогосподарського виробництва.
25. Роль зовнішньої торгівлі у розвитку сільськогосподарського виробництва.
26. Основні показники міжнародної конкурентоспроможності країни на світовому агропродовольчому ринку.
27. Основні заходи регулювання зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією.
28. Суть імпортного мита та економічні наслідки його застосування.
29. Нетарифні заходи регулювання агропродовольчого імпорту.
30. Суть та економічні наслідки застосування експортного мита.
31. Суть та економічні наслідки застосування експортної субсидії.
32. Основні методологічні підходи до оцінки рівня державної підтримки аграрного сектору.
33. Показники державної підтримки виробників та споживачів сільськогосподарської продукції за методологією ОЕСР,
34. Регулювання світового сільськогосподарського виробництва в рамках СОТ.
35. Внутрішня підтримка сільськогосподарського виробництва відповідно до Уругвайської Угоди по сільському господарству (УУСГ) СОТ.
36. Вимоги щодо доступу до ринку відповідно до УУСГ.
37. Експортні субсидії в УУСГ.
38. Питання підтримки сільськогосподарського виробництва у поточному раунді переговорів в рамках СОТ.
39. Суть та основні завдання спільної аграрної політики (САП) ЄС.
40. Основні етапи еволюції САП ЄС.
41. Основні інструменти ринкової політики та підтримки цін сільськогосподарської продукції у ЄС.
42. Аграрна політика в умовах розширення ЄС: реформа Фішлера.
43. Сучасна аграрна політика США та її вплив на світовий аграрний ринок.
44. Основні інструменти підтримки цін сільськогосподарської продукції та доходів виробників у США.
45. Особливості аграрної політики в країн Центральної та Східної Європи.
46. Основні напрями сучасної аграрної політики Росії та перспективи її розвитку.
47. Загальні тенденції розвитку аграрної політики країн-експортерів агропродовольчої продукції.

Модуль 2. Особливості формування та основні напрями аграрної політики України.

Завдання модулю:

Студенти повинні:

- знати основні етапи формування аграрної політики в Україні та пріоритети сучасної аграрної політики;
- розуміти вплив окремих чинників на перебіг та результативність аграрної реформи в Україні;
- вміти аналізувати вплив окремих інструментів державної аграрної політики на функціонування основних агропродовольчих ринків в Україні;
- знати основні пріоритети експортно-імпоротної політики держави в аграрному секторі та основні чинники, що на неї впливають.

Тема 2.1. Еволюція державної підтримки аграрного сектору та основні напрями сучасної аграрної політики України

Реформування економічних відносин у аграрному секторі на початкових етапах ринкової трансформації економіки України. Основні засади державної аграрної політики у пореформений період. Нормативно-правова база сучасної аграрної політики України. Мета та пріоритети сучасної аграрної політики України. Основні чинники, що визначають результативність аграрної політики.

Тема 2.2. Особливості аграрної реформи в Україні та основні чинники, що на неї впливають

Суть аграрної реформи та основні чинники, що на неї впливають. Особливості земельної реформи в Україні, законодавче забезпечення розвитку інфраструктури ринку землі сільськогосподарського призначення. Реформування відносин власності в аграрному секторі України. Макроекономічні та інституційні чинники аграрної реформи. Структура сільськогосподарського виробництва в Україні та структурна політика держави. Бюджетні-податкові та кредитно-фінансові чинники. Тенденції розвитку сільських територій та соціальна політика держави у сільській місцевості.

Тема 2.3. Регулювання основних аграрних ринків в Україні

Формування агропродовольчих ринків в Україні, співвідношення попиту та пропозиції основних видів продукції. Проблеми продовольчої безпеки в Україні. Еволюція підходів щодо регулювання агропродовольчих ринків. Основні інструменти державного регулювання ринку зерна: інтервенційні закупівлі зерна, заставні закупівлі зерна. Оцінка економічних наслідків застосування окремих інструментів регулювання внутрішнього ринку зерна з точки зору прикладної економічної науки про добробут (welfare economics): вплив на добробут виробників, споживачів, державний бюджет та суспільство загалом. Державне регулювання ринку цукру. Державне регулювання інших ринків продукції рослинництва. Особливості державної підтримки виробників продукції тваринництва в Україні. Розвиток державної політики щодо матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва в Україні. Формування інфраструктури аграрного ринку в Україні.

Тема 2.4. Зовнішньоекономічні чинники аграрної політики України

Значення зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією та продовольством для економіки України, тенденції розвитку експортно-імпоротної діяльності щодо продукції АПК. Порівняльні переваги українського аграрного сектору на світовому агропродовольчому ринку, міжнародна конкурентоспроможність окремих агропродовольчих товарів. Державне регулювання експортно-імпоротної діяльності в АПК України. Оцінка рівня державної підтримки сільськогосподарського виробництва в Україні. Потенційні наслідки вступу України до СОТ для вітчизняного аграрного сектору. Можливості державної підтримки сільськогосподарського виробництва в рамках СОТ.

Форма контролю засвоєння матеріалу: тестові завдання.

Перелік питань контролю знань студентів

1. Макроекономічна характеристика аграрного сектору економіки України.
2. Основні засади та пріоритетні напрями державної аграрної політики України.
3. Основні напрями підвищення ефективності діяльності суб'єктів АПК в Україні.
4. Державна політика щодо розвитку ринків продукції сільського господарства і продовольства в Україні.
5. Основні положення ЗУ “Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 рр.”
6. Основні положення ЗУ “Про державну підтримку сільського господарства України”.

7. Цінове регулювання сільськогосподарських ринків в Україні. Визначення мінімальної та максимальної закупівельної ціни.
8. Особливості товарних та фінансових інтервенцій на сільськогосподарських ринках в Україні.
9. Державне регулювання ринку страхування в сільському господарстві.
10. Деререгуляція українського ринку сільськогосподарської продукції.
11. Чинники, що визначають результативність аграрної реформи в Україні.
12. Макроекономічні та інституційні чинники аграрної реформи.
13. Особливості земельної реформи в Україні.
14. Реформування відносин власності в аграрному секторі України.
15. Законодавче забезпечення розвитку інфраструктури ринку землі сільськогосподарського призначення.
16. Орендні відносини в сільському господарстві України.
17. Структурні чинники аграрної реформи в Україні.
18. Бюджетне фінансування аграрного сектору України.
19. Податкова політика в аграрному секторі України.
20. Кредитна підтримка виробників сільськогосподарської продукції в Україні.
21. Регулювання ринку зерна в Україні.
22. Особливості здійснення заставних закупівель зерна в Україні.
23. Особливості здійснення інтервенційних закупівель зерна в Україні.
24. Регулювання ринку цукру в Україні.
25. Державна підтримка виробників продукції тваринництва в Україні.
26. Регулювання ринку молока в Україні. Основні положення ЗУ “Про молоко та молочні продукти”.
27. Розвиток державної політики щодо матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського
28. Зовнішньоекономічні чинники аграрної реформи в Україні.
29. Оцінка рівня державної підтримки сільськогосподарського виробництва в Україні.
30. Державне регулювання експортно-імпоротної діяльності в АПК України.
31. Потенційні наслідки вступу України до СОТ для вітчизняного аграрного сектору.
32. Екологічні чинники аграрної реформи в Україні.
33. Соціальні чинники аграрної реформи в Україні.

Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Список рекомендованої літератури з курсу “Аграрна політика”

Закон України “Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року” № 2982-IV від 18 жовтня 2005 року.

Закон України “Про державну підтримку сільського господарства України” №1877-IV від 24 червня 2004 року.

Закон України “Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років” № 2238-III від 18 січня 2001 року.

Закон України “Про зерно та ринок зерна в Україні” №37-IV від 4 липня 2002 року.

Закон України “Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру” №758-XIV від 17 червня 1999 року.

Закон України “Про молоко та молочні продукти” № N 1870-IV від 24 червня 2004 р.

Актуальні питання аграрної політики: Збірник робіт. – К., 2002. – 450 с.

Могильний О.М. Державне регулювання аграрного виробництва в період трансформації економіки. – К.: ІАЕ УААН, 2002. – 430 с.

Мостовий Г.І. Агробізнес: державне регулювання. – Харків: Основа, 2002. – 300 с.

Основи аграрної економіки: Підручник / В.П. Галушко, Гвідо Ван Хуленбрук, О.А. Ковтун та ін. – К.: Вища освіта, 2003. – 309 с.

Серова Е.В. Аграрная экономика. – М.: ГУ ВШЭ, 1999. – 480 с.

Ситник В.П. Трансформація АПК України в ринкові умови. – К.: Інститут аграрної економіки УААН, 2002. – 518 с.

Стратегічні напрями розвитку агропромислового комплексу України / Інститут аграрної економіки УААН / Петро Трохимович Саблук (ред.), Віктор Якович Месель-Веселяк (ред.). – К., 2002. – 60 с.

Сучасна аграрна політика України: проблеми становлення / За ред. П.Т. Саблука. – К.: ІАЕ УААН, 1996.

Хорунжий М.Й. Аграрна політика: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2010.

Черевко Г.В. Державне регулювання економіки в АПК: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2006. – 339 с.

Янків М.Д. Організаційно-економічні механізми розвитку і функціонування АПК України. Монографія. – Л.: Коопосвіта, 2000. – 448 с.